

Od

26. junij 2003

Do

30. september 2003

26. junij - konec septembra 2003

Gostuio?a razstava Znanstvenoraziskovalnega središ?a Bistra in Pokrajinskega muzeja Ptuj

Ob 90. obletnici rojstva skladatelja in dirigenta Bojana Adami?a je pod

okriljem Znanstvenoraziskovalnega središ?a Bistra Ptuj in Pokrajinskega muzeja Ptuj nastal tridelni projekt, ki sta ga zasnovala dr. Aleš Ga?nik in Stanka Ga?nik. Projekt obsegajo razstava Zven maske, Fotografske mojstrovine Bojana Adami?a, monografija (besedila sta prispevala dr. Aleš Ga?nik in Stanka Ga?nik) z zgoš?enko in fotografska mapa s petimi fotografijami. Razstava je zagledala lu? v Pokrajinskem muzeju Ptuj, bila nato na ogled v Koro?kem muzeju Ravne, sedaj prihaja v Ljubljano, v rojstni kraj Bojana Adami?a, oktobra letos bo iz Ljubljane potovala v Cerkljo in koncert leta morda tudi na Sardinijo, znano po tradiciji maskiranja. Spomladi 2004 se bo njeno potovanje predvidoma kon?alo v Rogaški Slatini, po zaslugi mojstra Bojana Adami?a zibelki slovenskega šansona.

Na razstavi, ki nam razkriva spoznanje, da mojster Bojan Adami? ni bil le vrhunski glasbeni ustvarjalec temve? tudi vrhunski fotograf, je na ogled 50 fotografij mask, njegove fotografske kamere in oprema, ki jih je uporabljal, ter nekaj njegovih osebnih dokumentov. Razstavo spremljata dokumentarni video film Velika imena malega ekrana - Bojan Adami? (1912-1995), ki ga je ob 90. letnici mojstrovega rojstva režiral Slavko Hren (produkcija TV Slovenija 2002) ter posnetek mojstrove avtorske glasbe.

Bojan Adami?

Mojstra *Bojana Adami?a* (1912-1995), skladatelja in dirigenta, je mo?no privla?ila poganska kultura oz. tradicionalna maska kot prežitek poganstva, ki naj bi se v dolo?eni meri ohranilo vse do danes. Maske mu spro?ajo domišljijo, pustno dogajanje ga navdaja z ob?utkom svobode, s kurentom ozna?uje preboj nad zimo in temo, dolgo?asjem in apati?nostjo. Kurent je prispodoba *Adami?evega* vitalizma in neizmerne energije. Njegova vra?anja k maskam so kot beg v lastno kontemplacijo, odmik iz vsakdanjega življenja in dobe v nek pozabljen arhai?en svet, ki prav po zaslugi lokalnih maskirnih tradicij v modificirani obliki obstaja še danes.

Bojan Adami? je bil velik poznavalec in ljubitelj umetnosti, najboljše tehnike in tehnologije, zanimali so ga eksperimentalni, inventivni in inovativni projekti, kar je odli?no ponazoril leta 1994 z naslednjo izjavo: "Sam sem izhajal iz tega, da ?e nimaš v fotografiji pokazati ni? ustvarjalnega, ni? svojega, ?e ne pokažeš ni? novega, ni? kar še nismo videli, potem je stvar bolje pustiti." Njegova vitalnost, spretnost, pronicljivost, provokativnost, tehnološka opremljenost in tehni?no znanje, njegov odklon od obstoje?ih fotografskih poetik in "normativov", nekonvencionalnost, eksperimentiranje z motivi in tehniko, so ga zaznamovali

kot izjemno delovnega in duhovitega, neulovljivega in nepredvidljivega druga?neža, kot ?loveka z izjemno domišljijo, ki pa je bil kljub svojim sanjam in fantazijam trdno vpet v realno vsakdanje življenje. Njegove fotografije so nadprostorske in nad?asovne, saj se svetovljan *Adami?* ne ubada s fotografskim dokumentiranjem oz. ilustriranjem tradicionalnih mask v realnem prostoru in ?asu. Njegov odklon od narativne estetike in socialnega realizma nas vodi v smeri abstrakcij, v samosvoj *Adami?ev* svet, prežet z odkrivanji in interpretacijami arhai?nih elementov in otroške fantazije.

Adami?eve fotografije so skoraj vse namenoma nekoliko "premaknjene", skoraj vedno "narobe" osvetljene, njegovi fotografski ambientni in razpoloženja so plod uporabe različnih filtrov, brez nikakršnih dodatnih montaž, kemi?nih ali ra?unalniških trikov. Dvojne, trojne ekspozicije se praviloma vežejo na izbran motiv, medtem ko je ozadje enojno in realisti?no.

Ta pristop je eden od nosilnih elementov *Adami?eve* fotografske druga?nosti in identitete. Niso demonstracija tehnološkega razvoja, modni štos, ilustrativno mašilo ali estetski presežek, ampak pomemben poudarek, s katerim *Adami?* na samosvoj in prepoznaven na?in prehaja iz realnega prostora in ?asa v nek muzealiziran fantazijski svet, prežet s poganskimi iskanji, bizarnostjo in arhai?nimi obrazci, ki delujejo kot asociacije na nek pozabljen, a v naši zavesti, v arhetipih naše duše, še vedno prisoten in prepoznaven svet. Z odklonom k abstrakciji, z namerno razostritvijo motivov, prekrivanjem oz. plastenjem (ve?imi ekspozicijami) potencira ritem, ki je še kako lasten prav maskam ter hkrati ustvarja energetsko nabito in mitološko asociativno fotografsko okolje. Dvojna ali trojna ekspozicija u?inkuje kot podvojena ali potrojena resni?nost, kot akcent nekonvencionalnih predstav o bistvu tradicionalne pustne kulture. S številnimi ekspozicijami je ustvarjal nove fotografske ambiente, nove pomenske kombinacije, kjer je plastil ne le znotraj istega motiva (maske), ampak je maskime like povezoval tako s tipološko podobnimi liki, kot s simboli, ki tvorijo identiteto posameznega pustnega lika. *Adami?evo* priljubljeno mesto za nove vstavljene vložke v izbrane motive iz prve ekspozicije, ki predstavljajo osnovo za fotografsko in vsebinsko nadgradnjo, je v primeru fotografiranja maskirnih likov glava oz. maska in ?e zlasti nali?je. Namesto iztrganega oz. prekritega obraza posameznega pustnega lika, se pojavi kakšen drug obraz ali celo dogodek.

Kako ujeti neulovljivo, je vprašanje, ki je bistvo *Adami?eve* fotografije. Kako vizualizirati kurentovo bistvo? A lahko ujameš bistvo kurenta z njegovo realisti?no fotografsko upodobitvijo? Verjetno ne. Zato *Adami?* prehaja iz enojne ekspozicije v dvojno ali trojno, iz vse?nega h grotesknemu, iz dokumentarnega k mitološkemu. Beg od realisti?ne dokumentarnosti k abstrakciji, k "višjim" in skritim pomenom, beg od osnovnega zapisovanja dejstev k ustvarjanju novih pomenov je pot, ki ji je ostal zvest ve? desetletij. *Bojan Adami?* je svoje fotografije prikazoval na redkih javnih multivizijskih predstavitev, za katere je napisal in posnel tudi originalno, v glavnem elektronsko glasbo, prežeto z različnimi zvoki in šumi.

Bojan Adami? je ljubil tehniko in ljubil je umetnost. Živel je življenje, prežeto z zapeljivimi in neulovljivimi muzami lepega, inovativnega in druga?nega! In klicali so ga "mojster". Povsem upravi?eno!

dr. Aleš Ga?nik

[1]

Links

[1] https://www.etno-muzej.si/files/exhibitions/zven-maske002_sm.jpg